

ובחרת בחיים

גיליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

תורת חיים

נושא תורני מרתק
לאור דברי האור החיים

את האזהרה המובאת בפרשת קדושים (ויקרא יט, ד): "אַל תִּפְּנוּ אֶל הָאֱלִילִים וְאֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" דורש רבנו באופן מיוחד ומעורר, וזו לשונו: "וּבִדְרֹךְ רָמֹז יִכְנוּ עַל דְּרֹךְ אֱוִמָּם ז"ל" (מגילה כח, א)... שְׁאִסּוּר לְהִסְתַּכֵּל בְּפָנֵי אָדָם רָשָׁע. וְהוּא אֹמְרוֹ כָּאן 'וְאֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם', פְּרוֹשׁ, לֹא תַעֲשׂוּ עֲצֻמָּתָם אֱלֹהֵי מִסְכָּה שְׁאִסּוּר לְהִסְתַּכֵּל בָּכֶם".

בגדר האיסור להסתכל בפני אדם רשע מצאנו כמה היבטים ונידונים שונים, וכבר תמיה (אומר השכחה לגר"י פיק מגילה שם ועוד) על כך שלא הובא דין זה בפוסקים, ורק הש"ך מזכירו (חיי"מ יז ס"ק ג) בהביאו בשם ספר חסידים כי אין לדין להסתכל בפני בעלי הדין, מטעם איסור זה, וכן המגן אברהם מזכיר דין זה (אוי"ח רכה).

נידון מעניין בפני עצמו מובא בפוסקים (סמ"ע חו"מ קנ"ד ס"ק יד, מג"א או"ח רכה, ס"ק כ ועוד) לגבי גדר האיסור, האם ראיה בעלמא אף היא אסורה, או שמא האיסור תקף אך ורק לגבי הסתכלות והתבוננות ממושכת.

פירוש מתוק מדבש הובא בספר 'אמרי שמאי' לגאון ר' שמאי גינזבורג, על פי דברי הזהר הקדוש (ח"ב ד ע, ב) כי שייך להכיר בפני אדם את עוונותיו. על פי זה ניתן לבאר, כי ההוראה שלא להסתכל בפני אדם רשע - משמעותה שלא לבחון אותו ולאפיין את מצבו על סמך מבט בפניו והכרת עוונותיו, כי אם על פי דרישה וחקירה יתירה תוך ניסיון ללמד עליו זכות.

תמרוצים ולא מדרכות, לא את לוח המחוונים ולא את צג המהירות. פשוט כלום. על טענה כזו אף אחד לא חשב, ובית המשפט חווה דקה של דומיית הלם, 'האם הוכיח בסנוורים? הבזק פתאומי חדר לשדה הראייה שלך?' השופט עדיין לא הבין. 'דווקא לא' מיהר ג'ורג' לשלול, 'זהו מצב קיים וסטטי. ראייתי איננה מן המשופרות ואף רחוק מכך, וזה מה שמנע ממני להבחין בכל אותם אובייקטים שציין כבוד התובע'.

על משקפיים - שמעת?!? השופד שיפד אותו במבט, נותן לו רגע לחשוב כיצד ייראו חיייו בתא של מטרים רבועים ספורים, בו יבלה את שארית ימיו, ובתוך כדי דיבור הורה מתוך שאט נפש לגרשו מעל פניו.

יש תקנה כנגד היצר!

בפרשת אחרי מות נצטוו ישראל (יח, ב - ג): "דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם: כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁבְּתֶם בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וְכַמַּעֲשֵׂה אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבְחַקְתֶּיהֶם לֹא תִלְכוּ".

האור החיים הקדוש עומד על הדברים, ושלא כהרגלנו נביא את תוכן דבריו במלואם על אף האריכות שבהם, משום שיש בהם לימוד ולקח לכל יהודי באשר הוא, ואלו דבריו:

"הנה האדון ה' צבאות נתחכם בצוותו מצוה זו, ודבר נגד יצר הרע, שיאמר איך יכול אנוש טבעי למשל בתאוותו אשר היא אנסתו."

דבר זה הוא משלל מהדעת שיחייב ה' שמירתו לכל בהשואה, אלא לאנשים אשר יכולין לעמוד ויש כח בצוננם לשלל החפץ בזה, והם אותם שלא באו לידי מבחן הראות והחושב באלו וכדומה דבר הכתוב. אבל במי שעברו בחינה הנוכח, כפי הטבע אין אדם שליט ברוחו למנוע מעצמו חשק המכריחו.

ועל זה נתכונן ה' בנעם דברי אלקים חיים, ואמר 'כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם', פרוש, הגם שישבתם במקום שאנשיה בני זנונים ולא תמנע מכם בחינת החושב לצד שישבתכם ביניהם כל הזמן ההוא, כאומר 'אשר ישבתם בה' ואין 'שיבה אלא עכבה, וזה יסובב תגברת החפץ בכם, אף על פי כן אנכי מצוה אתכם שתתעצמו לנצח החשק לבל תעשו כמעשיהם.

ואמר עוד 'וכמעשה ארץ כנען' וגו' אשר אני מביא אתכם שמה וגו', פרוש, אף על פי שאתם באים למקום אשר שם הרגיעה שדה של בחינת הרע הזה, ונמצא בחינת החושב מתעוררת, אף על פי כן מחייב אני אתכם לבלתי עשות כמעשיהם.

ולצד שיאמר אדם כי אין מעצור ברוחו בדבר זה, לכן הקדים ה' בתחלה דברו הטוב ואמר 'דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלקיכם', כי הן

היציע הלך והתמלא, לא נותר אף לא מקום אחד פנוי והכל לחששו בהתרגשות אודות המשפט ההולך להתקיים, משפט אשר מסוגו מתקיים אחת ליובל, אם בכלל.

דפיקה קלה, הכרזה רמה 'כבוד בית המשפט', והס. השופט פסע מעדנות אל מקומו, מנסה לשדר עסקים כרגיל אך גם על פניו ניכרת ההבעה החריגה, אשר היה בה כדי להעיד כי המעמד נדיר אף עבורו.

אדם טוב הוא ג'ורג', מיקרי העיר ותומכיה, חביב ונעים סבר ואהוד על כל מכריו. דווקא משום כך נאספו הכל לעקוב אחר המתרחש, להבין כיצד מסוגל אדם להתדרדר לשפל המדרגה הלזה ולהביא להריגתם של לא פחות משלושים ושבעה בני אדם ופציעתם של עשרות נוספים.

'תוחלת החיים בעיר ירדה בגללו' התלוצצו הליצנים שבקהל, ואילו אחרים מצידם נתנו בהם מבט חריף והבהירו להם כי יש דברים עליהם אין לצחוק. כמעט לכל אחד בקהל היה אח, מכר או ידיד כזה או אחר ששילם בחייו או בבריאותו כתוצאה ממעשהו הנמחר של ג'ורג', כמעט בכל שורה ביציע נראה היה אדם דומע, מייחל לצדק שיעשה.

השופט הפנה את מבטו אל התובע המחוזי, מהנהן לאות אישור.

'הנאשם, מר ג'ורג' הניצב כאן למשפט' כחכם התובע והמשיך, 'נהג במשך שעה ארוכה ברכבו מסוג מיצובישי ברחובה הראשי של העיר תוך הפרה בוטה של חוקי תנועה רבים מכדי שאוכל למנות. הוא עלה על המדרכה עם רכבו, נסע באור אדום ואף דהר נגד כיוון התנועה, הגביר מהירות עד למקסימום האפשרי - הרבה מעבר למותר על פי חוק, והתעלם מכל תמרוץ קיים'.

'נהיגה פרועה זו של הנהג' סיים התובע בטון נוקב, 'הובילה להריגתם של שלושים ושבעה בני אדם, כמו גם לפציעה בדרגות שונות של מאה ושבע עשרה נוספים'.

לא נראה היה כי יש דרך להתגונן מפני תביעה שכזו, ועל כך תעיד העובדה שמלבד סניגור קיקיוני מטעם הסגוריה הציבורית - לא נראו אף עורך דין המכבד את עצמו לייצג את ג'ורג'. היה זה כשלון מובטח.

'ומה יש לך לומר הגנתך?' הפנה השופט מבטו אל הנאשם, מבע של סלידה בעיניו אך הוא כופה על עצמו לקיים משפט הוגן, מעניק לו הזדמנות להגן על עצמו ולהוכיח את חפותו.

'לא ראיתי' לא נראה היה שהוא נבוכ או משהו, בטח שלא מוצף ייסורי מצפון.

'מה לא ראיתי?' השופט מצמצ, מנסה להבין. 'כלום' המשיך ג'ורג' מאותה נקודה בה עצר, 'לא ראיתי כלום. לא את האנשים ולא את הרמזורים, לא

ספיר ויהלום

פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

בשרני ועב-כרס אותו חפצה לרכוש לכבוד שבת קודש. אולם להוותה, אשה פלונית מנכבדות העיירה, גברתנית וחסרת דרך ארץ, הדפה אותה הצידה בגסות וחטפה את הדג לעצמה.

דין ודברים התפתח בין השתיים, ובלהט השיחה פלטה אותה אשה דבר גנאי חמור כנגד הרבנית.

הנוכחים במקום נצלו אוזניהם, הם הזדעזעו עד לאחת ועד מהרה התעוררה סערה במקום והכל היו נחושים לבוא חשבון עם אותה אשה, להענישה על מעשה חמור זה למען כבוד התורה ולמען ישמעו וייראו.

אולם כזכור, על מנת לנקוט בצעד כזה או אחר בקהילה, נדרש היה להביא את הדבר לאישורו של הרב, ולשם כך לא היתה ברירה כי אם להמתין עד מוצאי שבת.

נאלצו אפוא הפרנסים להמתין עם הדבר, אולם המליצו לאשת הרב כי תכשיר במהלך השבת את הקרקע לשיחה המטלטלת המיועדת להתקיים במוצאי שבת, והיא מצדה ידעה את אשר לפניה ופעלה כנדרש.

בליל שבת קודש שב הרב מבית הכנסת, הילה של קדושה אופפת אותו והוא מוכן ומזומן לקדש על היין ולהעיד על בריאת העולם באמירת 'ויכולו'. אך הנה נכח לראות את נוות ביתו הצדקנית יושבת בקרן זווית, נמנעת מלהסב יחד עמו לשלחן הערוך.

'מה לך כי פרשת לך הצידה?' פנה אליה ברוך, 'שמה אירע דבר מה?'

'אינני ראויה להתעטר בכתר אשת הרב' השיבה במרידות, 'לפיכך בחרתי לשבת בשלחן נפרד ולא להסב יחד איתך בשלחן.'

'וזאת למה?' סימני השאלה בעיני הרב הבהירו כי נדרש כאן הסבר נוסף.

שחה הרבנית את לבה וסיפרה דברים כהווייתם, שיתפה את הרב במעמד המשפיל שהיה מנת חלקה וכך גם בהחלטת הפרנסים - להתייצב במוצאי שבת קודש אצל הרב ולקבל את אישורו לנקוט בפעולה חריפה כנגד אותה אשה.

'ואם כך מעליבים אותי ופוגעים בי' סיימה בבכי, 'ככל הנראה אינני ראויה להיות רבנית.'

שמע הרב וכאב את כאבה, הרעיף עליה דברי תנחומים וחזק את לבה.

'אמרי נא' פנה אליה הרב כעבור רגעים ספורים, ממש טרם קידש על היין, 'אימתי אירע כל אותו מקרה?'

'יום שלישי' השיבה.

'יום שלישי?!' הרב הזדעזע, התחלחל וחזר על שאלתו, 'יום שלישי? מיום שלישי ועד עתה את נושאת בליבך טינה על בת ישראל?'

על אתר התנער הרב ממקומו ואמר בנימה מעשית: 'חובה עלייך אם כן לפייס אותה, לבקש את סליחתה על כך שהותרת בליבך את הקפיא עליה מיום שלישי עד עכשיו.'

לא הסתפק הרב בדיבורים בעלמא, אלא פנה תיכף ומיד לרבנית ויחד יצאו אל ביתה של אותה אשה - לבקש את סליחתה בדמעות שליש על כך שהקפידה עליה הרבנית במשך ימים ארוכים...

סיפר הרה"ק ר' אברהם חיים מזלאטשוב (אורח לצדיק פרשת נח) כי שאל תחת אחד השיחים את מורו ורבו הרה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג: כיצד יוכל האדם לקיים בשלימות ובאמת את מצות התורה המובאת בפרשתנו - פרשת קדושים (ט, יח): 'וְאַהֲבַת לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ', ואף אם מדובר באדם שקם נגדו ועשה לו עוולות שונות?

על כך השיב לו הרבי ר' שמעלקא במתק שפתיים, כי הלא ידוע מהקדמונים שכלל נשמות ישראל הינן בבחינת נשמה אחת, וכולם ניצוצות מנשמתו של אדם הראשון.

והנה, לעתים קורה שהאדם מכה את עצמו מבלי משים. תנועה לא נכונה, תזוזה בלי מספיק תשומת לב, והנה הוא מוכה וחבול - על ידי עצמו.

איך נתייחס לאותו אדם, אם יקח בידו מקל ויתחיל לחבטו ביד או ברגל שהכתה אותו? כיצד נביט על 'נקמתו' באיבר אחד שהכה את רעהו, בה בעת ששני האיברים שלו? הרי נשלח אותו להסתכלות דחופה אצל איש מקצוע בתחום בריאות הנפש.

כן הדבר ממש כשאישי ישראל נוקם ברעהו חלילה או אפילו אינו אוהבו די, הרי כיון שנשמות ישראל כולן הן כנשמה אחת, עם ישראל הינו גוף אחד מלוכד, אם כן הרי זה כאותו אדם המכה את איבריו שלו!

אלא יש להתייחס לכך מנקודת המבט הנכונה והטהורה, המבוססת על השקפת העולם הבסיסית של כל יהודי - כי כל מהלך הבריאה מתנהל בהשגחה פרטית מדוקדקת, כל המאורעות הבאים על האדם אינם אלא מאתו יתברך, והרבה שלוחים למקום.

בפרשת קדושים נצטוונו (ט, יח): 'לֹא תָקֵם וְלֹא תִטּוֹר אֶת בְּנֵי עַמֶּךָ וְאַהֲבַת לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ אֲנִי ה'.' ובדבריו עומד רבנו האור החיים הקדוש על סמיכות ציוויים אלה זה לזה - איסור נקימה ונטירה וחובת אהבת הזולת, ואלו דבריו: 'פְּרוּשׁ, כִּי ה' חָפֵץ שֶׁתִּהְיֶה אוֹהֵב רֵעֶךָ כְּמוֹךָ וְאִם אַתָּה אוֹמֵר לוֹ כֵּן הָרִי גִלִּיתָ דַּעְתְּךָ כִּי טָמוֹן הָיָה בְּלִבְךָ מַעֲשֵׂהוּ בְּלִמִּי הִגַּדְתָּ לָּךְ.'

וְנָתַן טַעַם לְדִבְרֵי: 'אֲנִי ה'', פְּרוּשׁ, עַל דֶּרֶךְ אוֹמְרָם (זהר ח"ג טז) שְׂבֻאֲמָצְעוֹת יַחֲדוּ הַלִּבָּבוֹת מִתִּיחַד שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, לִהְיוֹת שְׂכָנֵסֶת יִשְׂרָאֵל הֵם עֲנֵפֵי שֵׁם הוֹי"ה ב"ה דְּכֵתִיב (דברים לב, ט): 'כִּי חִלַּק ה' עַמּוֹ'.

הגה"ק ר' שמשון אב"ד זיבלין היה מן הפוסעים לתומם במשעולי התורה והעבודה, קדוש ומורם מעם ועם זאת דמותו כמו לוטה בערפל, קורות חייו נעלמות ורק רסיסים מעבודתו התמימה עם בוראו באו לאוזנינו איש מפי איש.

אחד הסיפורים המפעימים אודותיו אשר הגיעו לידינו מבהיר מהי מידת אהבת ישראל הראויה, וכך סיפר הרה"ק ה'ברכת אברהם' מסלונים.

כאשר עלה הגה"ק ר' שמשון על כס רבנות זיבלין, תנאי כפול התנה עם קהילתו ופרנסיה, מחד, הבהיר כי על פיו ישק כל דבר והוא שיקבע בכל ענין קטן כגודל, אך מאידך - בשל גודל התמדתו בתורה הקדושה, הדגיש כי את כלל הלבטים והספיקות יש להביא להכרעתו אך ורק אחת לשבוע, במוצאי שבת קודש.

ביום מן המים יצאה הרבנית אשת הרב אל השוק, סובבה בין הדוכנים והסל בידה, ונתנה עיניה בדג

אֶמֶת בְּמִין אָנוּשִׁי זוֹלַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁנוּ בְּטַעֲנָה זוֹ כִּי לֹא יִמָּצֵא בְּכָחוֹ לְמַנַּע עַצֵּם חֲשָׁקוֹ מִמֶּנּוּ. מֵה שְׁאִין כֵּן אַתֶּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְצַד הַיּוֹתִי ה' אֱלֹקֵיכֶם וְהִיא הַשְּׂגָה אֱלֹקוֹת בְּכַח הָאֱלֹקִי יִנָּצַח כַּח הַטְּבַעִי גִשְׁמִי, כִּי הַצּוּרָה תִּשְׁלַט בַּחֲמֹר כְּשִׁסְכִּים אִישׁ יִשְׂרָאֵל לְהַתְדַבֵּק בָּהּ אֱלֹקָיו יִשְׁלַט בְּטַבְעוֹ...

וּכְשֶׁתִּזְדַּמֵּן לְאָדָם דְּבַר עֲרוּה, הַלֵּב חוֹמֶדָה וְאִין גְּמֹר בַּחֲמוּד זֶה, וְיִכּוֹל הָרָצוֹן הַתְּלוֹי בַּמָּח לְמַנַּע הַחֲפֵץ וְלֹא יַעֲשֶׂנוּ הָגֵם שְׂיַחֲמַד. הֵלֵא תִמָּצֵא בְּבִנֵי אָדָם שְׂמֻקְבָּלִים תַּעֲנִית, הָגֵם שֶׁהַחֲפֵץ יִתְגַּבֵּר בָּהֶם לְאָכַל בָּא הָרָצוֹן וְיִמְנַעֲנוּ וְכֵן עַל זֶה הַדֶּרֶךְ.

וְצִדִּיקִים טוֹמֵד מִתְּנֵהֶם כִּסְדֵּר זֶה, וְלָבֶם מְסוּרִים בִּידֵם, שֶׁהֵגֵם שְׂתִּאֲוֹ תִאֲוָה בְּלָבָם יִבְחַר הַשֶּׁלֶךְ שֶׁהִיא הַנִּשְׁמָה, וְאִם יִשְׁנוּ בְּאִזְהָרָה מֵה' אוֹ מִכְּלָלִי הַתַּעֲוֹב, יִשְׁלַל הָרָצוֹן בּוֹ וְיִמְנַע הַחֲפֵץ הָגֵם שְׂשִׁנוּ.

אֲבָל הַרְשָׁעִים הֵם מְסוּרִים בִּידֵם לָבֶם, לְכָל אֲשֶׁר יָבֵא הַחֲפֵץ בְּלִבֵּם לֹא יִמְנַעֲהוּ הָרָצוֹן, וְאוֹלֵי כִי אִין לָהֶם נִשְׁמָה אוֹ שֶׁכֶּכֶר פְּגָמוֹה וְנִכְנַעַת הִיא לִפְנֵי הָרוּחַ שְׂבָלֵב, וְלָכֵן אָמַר ה' 'כִּי אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם', פְּרוּשׁ, לִהְיוֹת שְׂבִיחִית הַנִּשְׁמָה בֵּה' מְשִׁרָה אוֹר שְׂכִינָתוֹ בְּאָדָם בְּסוּד (תהלים עח, ט): 'אֵהָל שֹׁכֵן בְּאָדָם', וּמִצֵּד זֶה יֵשׁ כַּח בְּאָדָם לְנִצָּח הַחֲפֵץ לִפְנֵי הָרָצוֹן.'

רבנו מלמד אתנו בדבריו, כי אכן טבע האדם ליפול לרשתו של היצר ואין בו כח לגבור על תאוותיו. אמנם כן, העניק הקב"ה לישראל מתנה מיוחדת במינה והיא הנשמה אשר היא חלק אלוק ממעל, ובעזרתה יוכל האדם לגבור אף על תאוות שמבחינה טבעית קשה עד בלתי אפשרי לשלוט בהן.

אם נחזור למשל בו פתחנו, הרי שזו הטענה הניצחת כנגד אותו נאשם.

נכון, לא ראינו וקשה שלא להתנגש בכל מה שניצב מולך במצב שכזה. אמת. אולם לשם כך בדיוק נועדו המשקפיים, כדי לתת לך את האפשרות להביט, להתבונן ולראות להיכן אתה נוסע ומה ניצב מולך. בדיוק לשם כך הן נועדו - כדי שלא תאבד שליטה!

כך גם נשמת היהודי, הרי היא הכלי המיוחד אותו העניק לנו הבורא בטובו, זה המאפשר לנו לבחור בטוב ולהימנע מנפילה ברשת היצר וחילותיו. התביעה עצומה כלפינו - השתמשו בה, בנשמה!

שביבי אור

ניצוצות אש שלהבת מבית מדרשו של האור החיים

יכול אדם לעמוד אל מול ציווי התורה הקדושה (יט, ב): "דַּבֵּר אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם", ולחשוב כי אין ציווי זה אמור אלא ליחיד סגולה, פרושים ומורמים מעם, ומה לו לאדם מן השורה ולדרגה נשגבת זו.

אולם התייחסות זו חוטאת לאמת, כפי שמלמדנו רבנו האור החיים: "אָמַר וְאָמַרְתָּ וְאָמַר אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְבַל יֵאמַר אָדָם שֶׁאֵין מִצְוָה זוֹ הַגְדֹּלָה לְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא דָבַר הַכְּתוּב אֶלָּא לִיחִידֵי סֻלָּה. לְזֶה אָמַר 'אֶל כָּל עַדְת' וְגו', שֶׁכֵּלֶם יִשְׁנֵם בְּגֶדֶר מִצְוָה זוֹ. וְהוּא מֵאֲמָרָם ז"ל (רמב"ם הלכות תשובה ה, ב): 'יכול אדם לעשות עצמו כמשה רבנו'."

בנתיבי החיים

פרקי מחשבה ומוסר לאורו הזך של האור החיים

רבנו מדייק את לשון הכתוב (יה, ד): "אֵת מִשְׁפָּטֵי תַעֲשׂוּ וְאֵת חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ לְלַכֵּת בָּהֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם", ואלו דבריו: "וְאָמַרְתָּ לְלַכֵּת בָּהֶם, יְכוֹן לֹמֵר לְדַרְכֵּנוּ כְּמִין חֹמֶר, כִּי כְּאֲשֶׁר יִהְיֶה הָאָדָם טָהוֹר וְקָדוֹשׁ מִהַתְעוּב, יוֹלִיד בְּטֶבְעוֹ לְקַיֵּם הַמִּצְוֹת תָּמִיד, עַל דֶּרֶךְ אוֹמְרוֹ (תהלים קיט, נט): 'חֲשַׁבְתִּי דְרָכִי וְאֲשִׁיבָה רַגְלִי אֶל עֲדֹתַי', וְדַרְשׁוּ ז"ל (ויקרא רבה לה) שְׂרָגְלֵי שֶׁל דָּוִד מַעֲצָמָם הָיוּ הוֹלְכוֹת לְבֵית הַמִּדְרָשׁ לְצַד הַהַרְגֵּל וְהַחֲפֵץ הַנִּבְחָר. לְזֶה אָמַר 'לְלַכֵּת בָּהֶם' פְּרוּשׁ שֶׁמַּעֲצָמוֹ יֵלֵךְ בָּהֶם בְּטֶבְעוֹ כְּעוֹשֶׂה דְבָרִים שֶׁהֵטִיב עוֹשָׂה, לְצַד שְׂעָקָרוֹ וְגוֹפּוֹ הַכֵּל עוֹמֵד בְּמָקוֹם טָהוֹר."

"בְּרִצּוֹת ה' דְּרָכֵי אִישׁ" מלמדנו החכם מכל אדם, אזי "גַּם אוֹיְבֵינוֹ יִשְׁלַם אֹתוֹ" (משלי טז, ז). על כך מתבטאים חז"ל (בראשית רבה נד, א) כי אדם המשלים נפשו לפני קונו ולוחם ביצרו על מנת לנצחו, הרי שבסופו של דבר אף היצר הרע כביכול נכנע ומצטרף ליצר הטוב, ואף הוא מעודד את האדם ללכת בדרך הישר.

על פניו נראה הדבר תמוה, שהרי כל מגמת היצר להחטיא, לאבד כל חלקה טובה בנשמת האדם ולהביאו אל עברי פי פחת. אולם עיון בדברי האור החיים הקדוש בפרשתנו שופך אור על הדברים ומבהיר כי אכן - יש בכח האדם לשרש מתוכו את הנטיות הרעות ולהפוך את הטוב שבתוכו לטבע שני.

גם אתם זכיתם לישועה בזכות רבנו האור החיים הקדוש?

כתבו לנו
למייל המערכת m028039999@gmail.com
או לפקס 02-5385689
או ב'נדרים פלוס' - באר ישראל

אור הישועות מכתבי הלומדים

נס שאירע בזכות לימוד האור החיים' בליל פורים

סיפור שארע עמי בליל פורים השנה, קיבלתי על עצמי ללמוד את כל ספר ראשון לציון על מגילת אסתר של האור החיים' הקדוש. זו היתה משימה גדולה במיוחד, כיון שמדובר בליל פורים אחרי יום צום ויום עבודה ארוך מאוד, והייתי מאד עייף, והיו גם קטעים שלא כ"כ הבנתי, אך נעזרתי בפירושים המבארים את הספר.

לאחר זמן רב בו למדתי התחלתי להרגיש כבר עייפות שתוקפת אותי, אך התעקשתי לסיים את הספר הקדוש בליל פורים הידוע כלילה גדול ונשגב מאד ומסוגל לישועות רבות. ואכן לאחר כמה שעות סיימתי את לימוד הספר.

כשיצאתי מבית המדרש בשעה מאוחרת לא שמתי לב שמכונית נוסעת במהירות לעברי, הנהג שלא הספיק לעצור פגע בי עם מכוניתו בעוצמה, אך בצורה פלאית, עפתי הצידה ויצאתי במכות יבשות בלבד. קמתי בריא ושלם, כאשר הנהג אינו מאמין למראה עיניו.

אני בטוח כי יצאתי מכך בנס בזכות לימוד האור החיים' בליל פורים, וראויה זכות זו להגן עלי. אני מודה לכם מאד, ואבקש שתפרסמו את הנס ברבים

ירוחם פ. טאראנטא

חיים שיש בהם בנתיבי חייו ופועלו של איש האלקים

באחד הימים, בתוך נדודיו של רבנו הגיע לאחת העיירות והתארח בביתם של זוג יהודים תמימים ופשוטי דרך אשר יראת שמים נסוכה היתה על פניהם כחוט של חסד. לא זו בלבד, אלא שהשתומם רבנו לראות כי על פניהם שורה נהרת קדושה שלא מעלמא הדין, כמו זכו למעלת הצדיקים הגדולים אשר בארץ.

ביקש רבנו לעמוד על סוד הדבר, והפציר בהם כי ישתפו אותו בקורות חייהם, שמא יעלה בידו לדלות מתוך הדברים את הסיבה לאותו אור גדול השורה על פניהם.

לאחר מחשבה, סיפרו השנים את שאירע להם לפני זמן מה.

היה זה ביום מן הימים, כאשר הופיע על סף דלתם של הזוג מכניסי האורחים אדם זקן ובעל הדרת פנים, והם מצידם עשו הכל כדי להעניק לו אירוח נדיב על הצד הטוב ביותר עד כמה שידם משגת.

האורח מצדו הודה להם על טוב לבם, אולם ראה לנכון להעיר להם על הנהגה מסוימת שלא מצאה חן בעיניו. הללו נהגו לברך את ברכת המזון בקול רם, בדביקות ומתיקות. כשנכח האורח בכך, חיווה את דעתו כי הקב"ה שומע אף תפילת לחש, וחוסר כבוד הוא לצעוק לפניו ולהגביה את הקול.

שמעו בני הזוג, ולנוכח מראה פניו הרבני באו למסקנה כי עליהם לקבל את דבריו.

חלפה תקופה, והנה שוב התארח הזקן בביתם. הפעם העיר להם על אמירת נוסח 'שלום עליכם' בליל שבת בקול, כשהוא חוזר על טענתו כי אין זו דרך ארץ לצעוק לפני הקב"ה. גם הפעם, כקודם, קיבלו בני הזוג את דבריו.

הזקן מצדו המשיך לבוא לביתם, כשבכל פעם הוא מביא אתו מתנות לרוב ובכך מביא את הרווחה הכלכלית לביתם, תשורה ואת להכרת הטוב שלו.

אולם כעבור תקופה נוספת, כאשר הופיע הזקן על סף דלתם בערב פסח, ובפיו הבקשה הצפויה כי לא יגביהו את קולם באמירת ההגדה, כאן כבר לא יכולה היתה בעלת הבית לחשות. תיכף לחשה לבעלה: 'שתקתי כאשר הוא ביקש לומר ברכת המזון בלחש, הבלגתי בעת שהעיר לנו על אמירת 'שלום עליכם' בקול נמוך, אולם לא אתן לו לקחת לנו גם את ההגדה!'

הלה מצדו שמע את הדברים, והגיב בכעס כי יותר לא יביא להם מתנות ואף לא ידרוך על סף דלתם לעולם. אולם בעלת הבית לא אבתה להיכנע לכך, והיא החישה את בעלה למהר ולהשיב לאיש את מתנותיו, והעיקר שיזכו לומר את ההגדה בקול גדול ובהתרוממות הנפש כהרגלם מקדם.

שמע האור החיים הקדוש את הדברים, נענה ואמר: 'היה זה היצר הרע, אשר ביקש להניא אתכם מעבודתכם הגורמת נחת רוח עצומה בשמים. כעת מביין אני על מה ולמה זכיתם לאור רוחני שכזה.'

מתיבתא אור החיים

מצוה כמו שאיתא בליקוטי תורה ומפני זה כל ישראל ערבים זה בזה (סנהדרין כז:). ועל כן כשאחד מישראל חוטא מגיע הפגם גם לשאר ישראל חבריו שקרובים הם לחטאו ח"ו מפני שגוף אחד הוא ואם אבר אחד מתקלקל וכואב, כל האברים מרגישים הכאב, ומכל שכן אם הראש לחלי שכל האברים מרגישים כי הראש הוא כללות הגוף כידוע. ועל כן אם הצדיק גדול הדור ח"ו בא לו לפעמים איזה חטא אפילו בשוגג או במחשבה קלה יגיע הפגם אל דורו שהאיש ההמוני יחטא עבור זה במעשה ח"ו כי לפי ערך גסותו כן נגמרו וכן האיש ההמוני אם פוגם במעשה יגיע הפגם לראש הדור לפגום במחשבה קלה לפי ערך דקותו, ולזה אמר ר' טרפון כשהמוכח אומר לחבירו טול קיסם מבין שיניך כלומר שהקיסם הוא הפגם הקטן במחשבה שבי, הוא מבין שיניך כלומר עבורך לפי שאתה פגמת במעשה ועל כן טול אתה, והוא משיב טול קורה מבין עיניך כלומר שהקורה הוא עבירה גדולה במעשה שבי הוא מבין עיניך לפי שאתה פגמת במחשבה. ומכל שכן בברכה במעשה הטוב כשהצדיק עושה מעשה הטוב במעשה לעבודת שמו יתברך באמת ממילא נמשך קדושה וטהרה לכל הגוף לכל דורו שכולם יגיע להם מחשבות קדושות הרהורי עבודה הרהורי תשובה הרהורי אהבה ויראה לשמו יתברך. וכאשר נאמר בשם הבעש"ט ז"ע ועל כל ישראל על אומנם ז"ל (שבת נד:). כל מי שאפשר למחות באנשי ביתו וכו' באנשי עירו נתפס על אנשי עירו כלומר שיכול למחות ולמחוק מעליהם שלא יבואו לשום חטא ועוון על ידי המעשה הטוב שיעשה בקדושה וטהרה שיתמשך מזה קדושה לכל דורו וכו'.

והנה חז"ל אמרו (ויק"ר ב ט) למה נאמר אדם ולא נאמר איש וכו' ולפי דרכנו יתבאר, כי ארבעה שמות נקרא האדם, אדם איש אנוש גבר (זוה"ק ח"ג מ.ח.), והאדם היא למעלה מכולן שהוא בחינת (ישעיה יד) אדמה לעליון (וכבר כתבנו במקום אחר שלפעמים הוא הפחות בבחינת ועפר מן האדמה). ולזה יאמר אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה וגו', כלומר הצדיק שהוא בבחינת הראש וכל האברים נכללים בו אם הוא יתקרב לה' בקדושה וטהרה וכח כוונתו בקרבנו מן הבהמה לקרב וליחד כל המדות ושמות הקדושים וכל העולמות ביחודא שלים בבחינת אשה ריח ניחח לה' המורה על עליית כל העולמות לאל עליון, אז כולכם תקריבו את קרבנכם שכל דורו נתקרב לאל המיוחד בהתקרבות ודביקות על ידי התקרבות והתמשכות הקדושה מהצדיק המתקרב בקרבנו לה' כאשר ביארנו.

החוטא, כתב המהר"ל בנתיבות עולם (נתיב התוכחה פ"ב) וז"ל: כל ישראל ערבים זה בזה בשביל שהם עם אחד, מה שלא תמצא בשום אומה שאינם עם אחד כמו שהם ישראל. ודומים לאדם אחד שאם יש מכה באחד מאבריו שכולם מרגישים בעבור שהם גוף אחד, וכן כאשר אחד מישראל עובר עבירה מרגישים בחטא זה כל ישראל, שהם כמו אדם אחד, כי הם עם אחד. וכאשר יש בידו למחות או נתפס על כל הדור, שאז הוא דומה לאבר הראש כמו הלב, ואם אין אותו האבר פועל פעולתו והוא יוצא ממה שנברא לתת קיום אל שאר איברים, והרי כל המכשול תלוי בו במה שנברא אותו אבר לקיום הכל. ולפיכך כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נתפס על עון אותו איש כיון שיש בידו למחות, שכן סידר השי"ת שיהיה מקיים הכל, וכאשר אינו עושה מקלקל הכל, וכמו שתמצא באדם גם כן כי לפעמים מקבל אבר אחד קלקול ודבר זה גורם מכה וכאב לאבר הראשי ע"כ.

וראה עוד בבאר מים חיים (פרשת ויקרא): גם יאמר אדם כי יקריב וגו'. לתרץ מה שפתח הכתוב בלשון יחיד אדם כי יקריב וסיים בלשון רבים תקריבו את קרבנכם, נראה כי כבר כתבנו במקום אחר בביאור אומנם ז"ל (ערכין טז:). אמר ר' טרפון תמה אני כו' אם אומר לו טול קיסם מבין שיניך אומר לו טול קורה מבין עיניך וכו' והוא כי ידוע אשר כל ישראל גוף אחד הן כמו שמוכח בדברי מרן הרב האר"י ז"ל, והצדיקים הגדולים שביניהם הם בבחינת הראש שעל כן נקראים ראשי בני ישראל כי המה בבחינת הראש שבגוף האדם ועל כן כל מעשיהם בתורה ועבודה ומחשבות קדושות שהוא בבחינת הראש דיבור ומחשבה. ויש בבחינת עינים הנקראים עיני העדה והם הם הצופים בבני ישראל כידוע ליודעים ויש בבחינת הידים והרגלים, ועל כן כל עשייתן במעשה במלאכה ובעבודה במעשי ידי אדם וברגלים לרוץ ולהלך מעיר לעיר לטרורף טרף וכדומה בכל אבר ואבר והכל תיקונו של עולם הוא כי בכל דבר ודבר יש

כתב רבינו (ויקרא כ כב-כד): 'ושמרתם את' וגו'. טעם שהוצרך לומר פעם אחרת פסוק זה הגם שכבר אמר כן בפרשת אחרי מות (יח כו), נתכוין לומר שצריך לומר המצות לכל יתבטלו בין מהם בין מזולתם, ובוזה לא תקיא הארץ, הא למדת שאם לא יהיו נשמרים המצות תקיא הארץ, גם השומרים על שלא ימחו בשלא שמרו.

ודבר זה מצינו כבר שאמר חז"ל בשבת (נד:). רב ורבי חנינא ורבי יוחנן ורב חביבא מתנו, בכוליה דסדר מועד כל כי האי זוגא חלופי רבי יוחנן ומעיל רבי יוחנן, כל מי שאפשר למחות לאנשי ביתו ולא מיחה נתפס על אנשי ביתו, באנשי עירו נתפס על אנשי עירו, בכל העולם כולו נתפס על כל העולם כולו. אמר רב פפא והני דבי ריש גלותא נתפסו על כולי עלמא. כי הא דאמר רבי חנינא מאי דכתיב (ישעיה ג ה) 'במשפט יבוא עם זקני עמו ושריו', אם שרים חטאו זקנים מה חטאו, אלא אימא על זקנים שלא ימחו בשרים.

וכן אמרו בעבודה זרה (ד:). אמר רבי אבא בר כהנא מאי דכתיב (בראשית יח כה) 'חלילה לך מעשות כדבר הזה להמית צדיק עם רשע', אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם, חולין הוא מעשות כדבר הזה להמית צדיק עם רשע, ולא, והכתיב (יחזקאל כא ח) 'והכרתי ממך צדיק ורשע', בצדיק שאינו גמור. אבל בצדיק גמור לא, והכתיב (שם ט ו) 'וממקדשי תחלו', ותני רב יוסף אל תקרי 'ממקדשי' אלא 'ממקדשי' אלו בני אדם שקיימו את התורה מאל"ף ועד תי"ו, התם נמי כיון שהיה בידם למחות ולא ימחו הוו להו כצדיקים שאינם גמורים.

וראה עוד בדברי רבינו בפרשת נצבים (להלן כ ט): ונראה כי כוונת משה בברית זה הוא להכניסם בערבות זה על זה, כדי שישתדל כל אחד בעד חברו לבל יעבור פי ה', ויהיו נתפסים זה בעד זה וכו'. ואומרו 'כולכם', פירוש, כולם יש עליהם עול זה, כל אחד לפי מה שהוא, על דרך אמרם ז"ל במסכת שבת כל מי שיש בידו למחות בכל העולם נתפס על כל וכו', וכל מי שיש בידו למחות באנשי עירו נתפס על אנשי עירו, וכל מי שיש בידו למחות בבני ביתו נתפס על וכו'. והוא מה שפרט הכתוב כאן ואמר 'ראשיכם' וגו', שכל אחד יתחייב כפי מה שיש בידו, 'ראשיכם' הם הגדולים שבכולן שיכולין למחות בכל ישראל, אלו יתחייבו על הכל, 'שבטיכם' כל שבט ושבט יתחייב על שבטו, 'זקניכם' ושוטריכם' כל זקן יתחייב על משפחתו, 'כל איש ישראל' הם ההמונים, כל אחד יתחייב על בני ביתו.

ובטעם הדבר שמי שאינו מוחה נתפס בעון

מצא חיים

חידה שבועית בעיון דברי האור החיים

לפתח החידות יש לעיין בהרחבה באור החיים המבואר ובמדויקו מבית מתיבתא

האור החיים הקדוש מבאר בפרשה כי רק לאחר הסתלקות נדב ואביהוא נעשה אהרן ראוי לשמש בכהונה גדולה. התדע מדוע?

- (א) משום שבמיתתם של נדב ואביהוא נתכפר לו חלקו בחטא העגל.
- (ב) כיון שעד אז היו נדב ואביהוא נעלים ממנו וראויים בעצמם לכהונה גדולה.
- (ג) שנחשב לו הדבר כביכול הקריב קרבן עולה לפני הקב"ה, והרי הוא ראוי לעבודה.

תשובה מגליון קודם: תשובה ג' - כח החיות אשר ניתן באדם.

פתרונות יש לשלוח לא יאוחר מיום רביעי בשבוע בלבד לכתובת דוא"ל: m028039999@gmail.com

או בפקס 02-5385689 או 'נדרים פלוס' - באר ישראל

- על מנת להשתתף בהגרלה: 1. יש לציין כתובת מדויקת וטלפון. 2. לציין בראש הדף עבור חידון 'ובחרת בחיים' ושם הפרשה.
3. בני חו"ל מתבקשים לכתוב כתובת (אדרעס) בארץ ישראל למקרה של זכיה, שישלח לשם.

בין שולחי התשובות תערוך הגרלה על סידור מתיבתא (או על ספר אחר הקיים במלאי כפי שיקולי המערכת).

שם החזקה
בגליון פר' תרומה:
ה' בן ציון שכטר,
בני ברק

מחוברים להיום
לשמיעת שיעורים ודרשות
חייגו: 02-803-9999

